

LIST VŠECH OBYVATEL HANSPAULKY A BABY
ČTENÍ O DNEŠKU I O DOBÁCH MINULÝCH

HANSPAULKA

VYDÁVÁ TĚLOCVIČNÁ JEDNOTA SOKOL A ZÁKLADNÍ ŠKOLA HANSPAULKA

2/2015

18. Ročník

ZDARMA

CO
NAJDETE UVNITŘ ?

- Prof. RNDr. Olga Valentová, CSc. ■ Petr Kopta
- Prof. Josef Říman ■ Jaro na Hanspaulce
- Motýlí zahrádka ■ Hanspaulští Sokolové na Aljašce a Havaji ■ Jak to funguje - Pitná voda

Vážení přátelé,

máme dilema, ale příjemné. Slíbili jsme sice stránky inzertů, které dříve byly uveřejňovány na žlutých stránkách, ale máme tolik článků, že se nám do čísla nevejdou. Omlouváme se tedy těm, kdo nám poslali své příspěvky, že je nemůžeme uveřejnit v nejbližším čísle časopisu. Snažíme se o aktuálnost každého čísla a také o tematickou pestrost.

Možná jste si všimli již v prvním čísle, že kromě zahrádkářské a komunální tematiky se v našem časopise objevil nový typ medailonu – představení našeho současníka. Nevím, jak vy, ale já jsem začínala mít z Hanspaulky dojem, že vzdělání, pracovití a slušní lidé žili jen dříve. Není to pravda. Takových osobností žije hodně i dnes a mezi námi. Jen se o nich nikde nedovíme. Námitku těchto skromných a pracovitých lidí, že jejich práce snad ani nebude nikoho zajímat, odmítám s tím, že jestliže kdejaký gauner, který někoho okradl nebo zabil, má zajištěné místo na televizní obrazovce, mělo by se začít s propagací schopných, slušných a pracovitých lidí – osobností které žijí mezi námi a udělat přítrž této propagaci zla. Jistě ve svém okolí znáte někoho, kdo takovou osobností je. Proč psát jen o mrtvých, když mezi námi žijí zajímaví lidé. Můžete nám je představit sami, nebo nám dát jen tip na článek.

Pokud chcete do redakce zavolat, můžete tak učinit v pondělí odpoledne.

Telefonní číslo do školy (najdete ho také v tiráži našeho časopisu) je 224 310 365.

Také můžete napsat na e-mailovou adresu redakce: knihovna.zsh@seznam.cz, nebo vhodit dopis do schránky Základní školy Hanspaulka.

Těšíme se na vaše podněty.

Vaše redakce.

Prof. RNDr Olga Valentová, CSc.

Paní profesorku RNDr. Olgu Valentovou, CSc. znají spíše obyvatelé Baby, a také studenti, protože působí na Fakultě potravinářské a biochemické technologie VŠCHT Praha na Ústavu biochemie a mikrobiologie, kde přednáší biochemii a enzymologii. Věnuje se zajímavému oboru – výzkumu obranných schopností rostlin proti patogenům, zjednodušeně řečeno možnostem imunizace (jakéhosi očkování) rostlin, které by mohlo snížit potřebu chemických postřiků. Kromě své odborné činnosti se věnuje rodině, najde si chvíli i na zdravý pohyb, pomáhá s péčí o vnoučata, a pokud zbude čas, ráda se stará zahrádku a stíhá mnoho dalších věcí.

Jak jste se dostala k biochemii? Měla jste už v dětství zájem o přírodu?

Pocházím z rodiny orientované na farmacii. Můj dědeček prof. PhDr. PhMr. Oldřich Tomíček vystudoval farmaceutickou chemii na Univerzitě Karlově. Po ukončení studia se stal asistentem ve farmaceutickém ústavu UK, později se habilitoval a stal se profesorem v oboru analytická chemie. V době, kdy jsem se narodila, byl děkanem Přírodovědecké fakulty UK. Otec byl sice metalurg, ale maminka, teta a celé rozsáhlé příbuzenstvo byli magistři farmacie. Předpokládalo se proto, že i další generace se bude věnovat tomuto oboru. Mne ale bavily jazyky a sport, vystudovala jsem humanitní větev gymnázia s výukou i v angličtině. Nakonec jsem se ale přihlásila na chemii na přírodovědecké fakultě UK. Vždy mě ale více bavily živé organismy, ne chemie jako taková, proto jsem si vybrala biochemii.

Už při studiu jsem pracovala v Ústavu organické chemie a biochemie Akademie věd v laboratoři paní doktorky Turkové, kde jsem dělala i diplomovou a rigorózní práci. Paní doktorka rozvinula obor, který se věnoval imobilizovaným enzymům, což byla tehdy novinka. V laboratoři dr. Turkové jsem zůstala do roku 1975. Po ukončení studia jsem tam byla jen na stáži, protože byl „stop stav“, nemohli mě zaměstnat. Chtěla jsem pokračovat ve studiu, udělat aspiranturu, a protože jsem pracovala na imobilizovaných enzymech, převedli mne formálně, na VŠCHT. Tam ale o mou práci projevíli velký zájem, tak jsem přešla na Ústav biochemie a mikrobiologie, kde jsem už téměř čtyřicet let.

V současné době se zabýváte zajímavým výzkumem rostlin a jejich vlastností, který by po zavedení do praxe mohl omezit používání pesticidů a tím jejich výskyt v potravinovém řetězci. Například brokolice, než přijde na pult obchodů, prý zažije až deset postřiků chemickými látkami proti škůdcům a chorobám.

Rostliny sice máme všude kolem sebe, ale většina z nás o nich stále mnoho neví. Málokdo asi ví, že mezi sebou navzájem komunikují. Signály, které vysílají při napadení patogeny, informují okolní rostliny, které jsou díky tomu schopné se na infekci připravit. Jedním z nejnovějších objevů je, že se tato schopnost u rostlin i dědí, vnese se do dědičné informace a následující generace už jsou odolnější. Náš výzkum je sice základním výzkumem, ale i při něm musí mít člověk vizi, že řeší nějaký praktický problém.

Rostliny jsou organizmy, které žijí přisedlým způsobem života, jako jediné organizmy na Zemi nemají pohybový aparát a v případě ohrožení tedy nemohou utéci. Mají ale několik typů hormonů, které se podílejí na odpovědi na mnoho druhů ohrožení a podílejí se tak na systému ochrany proti patogenům a infekcím ale i proti řadě jiných vnějších

stresových faktorů. Ve svém přirozeném prostředí musí rostliny čelit větru, příliš intenzivnímu slunečnímu záření, změnám teplot, nedostatku nebo naopak nadbytku vody nebo patogenním organizmům, jako jsou bakterie, plísňe, nebo houby, tyto faktory ale nepůsobí samostatně, většinou je rostlina po oslabení nepřízní počasí napadena ještě plísní, nebo infekcí. Rostliny si vyvinuly proti infekcím komplexní imunitní systém, ve kterém hraje důležitou roli mimo jiné kyselina salicylová, kterou rostliny produkují po napadení patogeny v poměrně velkém množství. Kyselina salicylová (její derivát – kyselina acetylsalicylová je nám dobře známý lék proti horečce a zánětům – aspirin) je jeden z hormonů,

který řídí obranné reakce. Jestliže se rostlina setká s patogenem, vyvolá to odezvu nejen v místě postižení, ale v celé rostlině. Obranné látky se začínou vytvářet i v neinfikovaných částech rostliny, proběhne imunitní reakce, která za určitých podmínek učiní rostlinu odolnou proti použitému patogenu. Tato získaná odolnost přetrvává někdy i po celý zbytek života rostliny. Kromě toho dovedou rostliny informovat své sousedy o hrozícím nebezpečí. Rostlina po napadení produkuje těkavé látky, které vnímají okolní rostliny, spustí obranné reakce vlastně předem a jsou pak odolnější k infekci. Při napadení některými housenkami vytvářejí rostliny obranné těkavé látky, které nejsou namířeny překvapivě proti vlastnímu škůdci, ale přitahují parazitoidní vosičky, které škůdce zahubí. Takže rostliny nekomunikují jen mezi sebou navzájem, ale také se svým okolím.

Kromě základního výzkumu na VŠCHT přednášíte biochemii a spolu s prof. RNDr. Milanem Kodíčkem, CSc. jste právě dopsali učebnici biochemie. Co vás vedlo k jejímu napsání a co nového kniha přináší?

K sepsání učebnice jsme se odhodlávali velice dlouho, protože je to časově velmi náročná práce, hlavně mému kolegovi se do toho moc nechtělo. Nakonec jsme si ale řekli, že to našim studentům vlastně dlužíme. S přechodem na třístupňový systém vzdělávání (bakalářské, magisterské a doktorské studium) se změnily i požadavky na výuku a vhodná učebnice pro bakalářské programy v českém jazyce vlastně neexistuje. Teď je učebnice po čtyřech letech usilovné práce (hlavně o prázdninách) prakticky hotová a měla by v září tohoto roku vyjít. Abychom studentům obtížné studium biochemie trochu zpříjemnili, vložili jsme do textu řadu jakýchsi vsuvek, které obsahují různé komentáře, krátké fejetony ale i vtipy související více či méně s probíranou látkou. Tyto vsuvky jsme napsali dílem sami, ale zapojila se i řada našich kolegů, a to i z jiných univerzit, a jsou vždy autorem podepsány. Kromě toho obsahuje učebnice i mnoho příkladů na procvičení probírané látky a jejich řešení.

Cu

Vzpomínka na Petra Koptu

(2. část)

Při studiu na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy navštěvoval Petr Kopta seminář profesora Václava Černého. Ten se o něm několikrát zmiňuje ve své knize „Paměti 1945–1972“ (Atlantis v Brně, 1992). Na str. 471 píše profesor Černý o jisté skupině spisovatelů a překladatelů a dodává: „Snad lze ke skupině přidružit i talentovaného, ale intermitentně (pozn.: přerývaně, přerušovaně) se projevujícího, pracovně těkavého tlumočitele francouzské poezie Petra Koptu.“

Při politických prověrkách na filosofické fakultě počátkem roku 1950 byla z fakulty vyloučena řada účastníků semináře profesora Černého, mezi nimi i Petr Kopta. Profesor Černý o tom píše na str. 379: „Každá fakulta měla ústřední prověřkovou komisi. Ta jmenovala prověřující trojky, a to tak, že studenta prověřovali jeho nejbližší kamarádi a kolegové z přednášek a semináře; trojky byly instruovány předem. Vstoupil jsem tedy jednoho dne do posluchárny svého semináře a z poloprázdných lavic se ke mně zdvihlo pár tuctů mladých tváří, třetina zděšených, třetina zahanbených, třetina zlomyslně zvědavých: To koukáš, jak jsme ti to tu vyčistili!“ Ministerstvo školství pak poslalo profesora Černého od 1. února 1950 na „studijní dovolenou“ na zbytek studijního roku.

Nevím, co dělal Petr po vyloučení ze studia. Pokud si vzpomínám, nastoupil na podzim roku 1950 vojenskou službu. V létě roku 1952 jsem se zastavil u Koptů. Chtěl jsem se zeptat, kdy se Petr vrátí z vojny domů. Ze dveří domu vyšla paní Koptová a hned mě zvala dovnitř. A tam mi vyprávěla, co se stalo zhruba před rokem. Petr bez povolení odešel z kasáren v Plzni a jel do Prahy. Cestou byl však zadržen a pak obžalován z pokusu o útěk za hranice. Po odsouzení byl uvězněn Na Borech v Plzni. Krátce nato jsem ji navštívil znovu; požádala mě o radu v právních záležitostech; uvažovala o tom, že společně se svým manželem podají žádost o amnestování Petra prezidentovi Zápotockému. Nevím již přesně, kdy byla amnestie Petrovi udělena, bylo to asi koncem roku 1953 nebo začátkem roku 1954. Když se Petr vrátil domů, paní Koptová mi vzkázala, abych ho navštívil. Přišel jsem ke Koptům den po jeho návratu. Vypadal hrozně. Téměř nemohl mluvit, jen občas něco prohodil sípavým hlasem. Byl to následek toho, že ve vězení prodělal angínu (nebo chřipku?) a nebyl řádně léčen.

Po této návštěvě jsem se s Petrem setkal až asi po roce v univerzitní knihovně. Byl tam zaměstnán jako zřízenec. Nepracoval tam ale dlouho. V roce 1955 (pokud si vzpomínám) nastoupil do zaměstnání u podniku Vodní zdroje. Pracoval v Jižních Čechách s malou skupinou, která měřila podzemní vody. S Petrem jsem se tehdy setkával jen zřídkka. Častěji jsem v té době potkával jeho otce Josefa Koptu, který chodil na procházku Soborskou ulicí. Nesmírně poutavě mi vždy vyprávěl o svých zážitcích. Poslouchal jsem ho velice pozorně. Byl to muž, který znal mnoho významných osobností. Bojoval jako československý legionář v Rusku, seznámil se tam s budoucím československým prezidentem T. G. Masarykem a dalšími legionáři, kteří pak měli po válce významné postavení. Stal se i jedním z „pátečníků“ Karla Čapka (viz obr). Přispíval také zajímavými články do „Přítomnosti“ vydávané Fer-

dinandem Peroutkou. A po 2. světové válce pracoval rok v kanceláři prezidenta Beneše, jak jsem se již zmínil.

V 60. letech již Petr pracoval v Praze. Věnoval se literární činnosti. Oženil se a dost brzy pak rozvedl s dcerou básníka J. Seiferta. Neznal jsem ani ji, ani druhou ženu Petrovu, Marii. Petr tehdy trávil mnoho času bohužel v hospodách, zejména v malé hospodě v ulici Na Pískách mezi jejími křižovatkami s ulicí Na Kuthence a s ulicí Her-

melínskou, říkalo se jí „U Jardy“ (byla již před mnoha lety zrušena). Výčep byl hned za vstupními dveřmi a za ním byla malá místnost s několika stoly. Od odpoledních hodin do pozdních hodin večerních z nich vycházela hustá oblaka cigaretového dýmu.

V roce 1968 jsem se setkal s Petrem v dubnu. Přímo z něj vyzařovalo obrovské nadšení a optimismus. Bylo to krátce poté, co spolu s Alexandrem Klimentem a Václavem Havlem založil „Klub nezávislých spisovatelů“. Koncem dubna mě navštívil nově zvolený prorektor Vysoké školy strojní a textilní v Liberci docent RNDr. Jan Tichý, kterého jsem dobře znal. V rozhovoru s ním jsem se zmínil o „Klubu nezávislých spisovatelů“. Řekl mi, že ho činnost klubu velmi zajímá a že by rád pozval některé členy klubu na besedu do Liberce. Petr se velmi brzo domluvil s J. Škvoreckým. Ten se ale po několika dnech omluvil a Petr pak narychlo sjednal účast historika docenta Jana Křena, s nímž pracoval před léty u Vodních zdrojů. Jel jsem s nimi pak do Liberce svou Škodovkou MB-100. Vystoupení obou mělo velký úspěch. Bohužel ale účast byla velmi malá, bylo tam jen asi 50 lidí. Doc. Tichého to velmi mrzelo. Nechápal, proč přišlo tak málo lidí, ačkoliv dal vyvěsit po celé škole velký počet pozvánek.

Invaze sovětské armády v srpnu 1968 Petra úplně zdrtila. Byl optimista a věřil, že se Brežněv nakonec spokojí s nějakými ústupky Dubčeka a jeho vedení KSČ. Pokud vím, odjel Petr krátce po invazi do Švýcarska. Dlouho tam však nezůstal. Ještě před koncem roku 1968 se vrátil do Prahy. Setkal jsem se s ním pak jen asi dvakrát. Byl ve velmi špatném psychickém stavu. Jeho duševní útrapy dovršila tragická událost počátkem 70. let. Jeho žena předčasně porodila dítě, které pak bylo dáno do inkubátoru v nemocnici. Stalo se však, že byl náhle vypnut proud v oblasti, kde byla nemocnice. Ta však neměla náhradní zdroj a dítě zemřelo.

Dodnes lituji, že se Petr dožil pouze 56 let; zemřel v roce 1983. Je pohřben na hřbitově u sv. Matěje v místě, kde cesta od kostela strmě klesá podél nízké zdi.

Karel Košťál

Profesor Josef Říman

(trochu opožděná gratulace k devadesátinám)

Úvodem pro mladší generaci stručně několik dnes už méně známých faktů: ■ Československá akademie věd nebyla založena podle sovětského vzoru, ale podle návrhu Jana Evangelisty Purkyně. Aby se vrchnosti líbila, tak se to o ní psávalo ■ v šedesátých a dalších desetiletích 20. století to byla síť až 70 výzkumných pracovišť s 12.000 (i více pracovníky), ■ zde mj. vznikly světoznámé gelové čočky akademika O. Wichterleho, první transistory i pověstná „Bílá kniha“ líčící pravdu o sovětské okupaci 1968, ■ titul akademik (= řádný člen ČSAV; člen korespondent byl titul o stupínek nižší) v sobě tehdy obsahoval všechny jiné vědecké a pedagogické tituly (profesor, doktor či kandidát věd atd.).

Podle křestního listu se montánnímu odborníkovi Aloisi Římanovi a jeho manželce (klavírní virtuosce) narodil v těšínské obci Horní Suchá 30. ledna 1925 syn Josef Vavřinec Prokop. Tatínek Alois Říman neměl lehký osud; téměř zázrakem nebyl odsouzen za „sabotáž socialistického hospodářství“, nakonec se ale stal profesorem, světově uznávaným odborníkem a členem-korespondentem ČSAV.

Josef Říman získal titul MUDr. r. 1950, titul doktor věd (DrSc.) r. 1965, od r. 1978 byl jako jeho otec členem-korespondentem akademie a až r. 1978 se stal akademikem. Po vystřídání různých lékařských pracovišť zakotvil v tehdy již slavném dejvickém Ústavu organické chemie a biochemie. Od biochemie nebylo daleko k teprve vznikajícímu oboru – k molekulární genetice. Pro laiky jen nepřesné sdělení: v „živé přírodě“ (nejnižšími organismy počínaje) funguje i opravdová chemie. V odborném názvosloví je to „proteosyntéza“. Pak se objevil pojem „rekombinantní DNA“, z toho se odvinulo 25 výzkumných programů a také Státní cena. Roku 1974 založil „svůj“ Ústav experimentální biologie a genetiky – později přejmenovaný na Ústav molekulární genetiky, kde byl ředitelem až do r. 1991 a další roky ještě pokračoval jako pilně publikující vědecký pracovník.

V kritickém roce 1968 byl na vědecké stáži v USA, vrátil se koncem roku, kdy už – jak říká „Akademie byla v klatbě“, mnoho vědců emigrovalo a „chování mnoha lidí se změnilo.“ Ta poslední slova jsou pro něho charakteristická: jako správný vědec je přesným a přísným pozorovatelem, ale nikdy nekomentuje ve zlém a v hněvu. Právě tak typické je jeho konstatování, že „někteří moji žáci se stali profesory dřív než já.“ Říká to pobaven a s potěšením dobrého učitele. V pamětnických interview, která jsem s ním natáčel, je vždy velmi nesmlouvavým, ale také velmi spravedlivým soudcem. Roztomilým způsobem vysvětluje, jak mohl

dopustit, že v normalizačních letech se členy Akademie stávali lidé opravdu nevhodní. Připomíná realitu tehdejší doby: „Když jste chtěl půl kila pomerančů, musel jste koupit 3 kila mrkve“ (tak se mezi členy Akademie dostal na příklad skvělý imunolog J. Šterzl a další).

V bojích o zachování akademických ústavů a především v boji o udržení úrovně naší vědy se mu vzdor všem překážkám dařilo. V oficiálním hodnocení úrovně vědy v „zemích východního bloku“ byla Římanova Akademie na prvním místě. (Hodnotitelem byl příslušný odbor NATO.) Josef Říman postupně zastával funkci vědeckého sekretáře, 1. místopředsedy a od r. 1986 do r. 1990 předsedy Československé akademie věd.

V našich pamětnických interview jsem také nadhodil otázku tak zvané hvězdné hodiny – okamžiku kdy se náhle zrodí objev. „Je to průsečík dvou nezávislých systémů – genius temporis a genius loci,“ odpověděl. Velký objev se rodí ve správný čas a na správném místě. Objevy, které silně předbíhají svou dobu, mají velmi malý ohlas a slávu.

Pan profesor Říman bydlel a bydlí na Hanspaulce. Kdysi, když ještě na kraji náměstíčka Za Hanspaulkou stávala cementová kostka transformátoru, uvažovali jsme se znamenitým grafikem (a Hanspaulanem) Rathouským, zda bychom na jednu stěnu neměli zvětšit všecka ocenění, která náš souseď Říman získal. Panu Rathouskému se to líbilo, jen namítal, že kromě určitě nedosažitelného souhlasu pana profesora, bychom potřebovali opravdu hodně zlaté barvy. Zlaté medaile, pokud dobře počítám, jsou Mendlova, Lomonosovova, Einstein-Russelova, Skrjabinova, Za zásluhy o vědu a lidstvo, Yagisova a Hippokratova z university v Kiotu. K tomu připočtete dvě naše Státní ceny a jednu stejnou z Moskvy. (Přesnou evidenci najde laskavý čtenář i čtenářka v tlustém svazku jménem *Outstanding People of the 21. Century*, zabírá tam se všemi dalšími poctami asi 14 řádek.) A nevěděli jsme si rady, jak vymalovat, že pan profesor byl dvakrát nominován na Nobelovu cenu, což se mnoha Čechům opravdu nestává.

Při zachraňování „Akademie v klatbě“ si její předseda Říman počínal velmi odvážně. Zrušil na příklad normalizační nařízení, že tabulkové místo po emigrantovi se škrtně a počet vědeckých pracovníků se v ústavu za trest sníží, pomohl obhájit existenci „kádrově špatnému“ vnukovi K. Křížlíka a celé dlouhé řadě významných vědců včetně „kádrově špatného“ profesora Wichterleho. Prosadil také, že naši vědci – emigranti – se směli zúčastňovat vědeckých konferencí u nás doma. Různí jeho nepřátelé a „nejzásadovější soudruzi“ prý z toho soudili, že „někdo za ním stojí“. Pan profesor to moudře nevyvracel, i když za ním stála jen jeho tichá statečnost a skálopevné přesvědčení, že dělá to, co je pro naši vědu potřebné.

Jménem všech dobrých sousedů přejeme panu profesorovi Římanovi, aby se brzy uzdravil po úrazu a mohl v klidu a spokojeně usednout k psacímu stroji a dopsat své vzpomínky a paměti. Široká obec historiků vědy na ně už netrpělivě čeká a i mnozí sousedé si rádi přečtou, jak to doopravdy s tou naší vědou bylo.

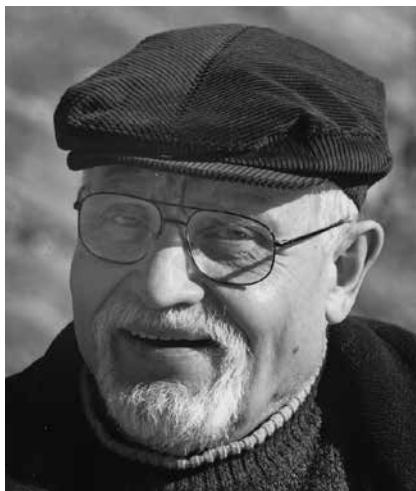
Laskavým čtenářkám a čtenářům se omlouvám, ale právě tak, jako je velmi obtížné „psát vesele o trazistorech“, je stejně nemožné najít veselé historky z pozorování retrovirů. Jenže: trpělivá práce v oblasti základního výzkumu dává, leckdy až po mnoha letech, lidstvu skvělé dary nejen v podobě nových léků. A proto bychom měli něco vědět i o našich sousedech – lidech, kteří se vědě a výzkumu úspěšně věnovali a věnují.

Jindřich Schwippel

Vzpomínka na Oldu

Oldřich Zíka * 11. 3. 1936 - † 14. 12. 2014

Ing. Oldřich Zíka byl kamarády zvaný Dick, já mu říkala Olda a můj muž Baryk, protože tvrdil, že se podobá jeho oblíbenému bernardýnovi na rodném statku. Myslel to jako pochvalu, protože v psí boudě strávil mnoho času (s buchtou od babičky). Hoši měli podobný původ ze statkářské rodiny, Olda z moravské, Vojta z Polabí. To byla zátěž v kariéře a špatný kádrový původ, tím blíže asi měli k sobě navzájem. Potkali se na vojně v Litoměřicích, kde byli shromážděni právníci, ekonomové i filologové z mé fakulty, zkrátka ti, kdo se nehodili k žádnému vojenskému řemeslu, neměli vojnu na fakultě, ale měli tam angličtinu, takže je zaměstnali odposloucháváním nepřítele za kopečky (to bylo hrozné tajemství, které jsme nesměly prozradit ani my manželky). Oldu pak poslali odposlouchávat na Čerchov a posléze tam dělal zásobovatele. Při jízdách za vojáky litoměřickým autobusem jsem se skamarádila s dalšími manželkami a dívkami, mezi nimi s jeho manželkou Irenou, také ekonomkou jako on. Byly to nepříjemné dva roky, Olda je měl ještě o týden prodloužené, protože ho v Praze nachtýli bez uniformy. My s Vojtou jsme to nevydrželi a uprostřed vojny jsme se také vzali. Kamarádství se Zíkovými nám zůstalo i když Vojta dostal stipendium do Oxfordu v roce 1967. Olda se posléze dostal do Readingu – to je nedaleko – a když mu stipendium vypršelo, přestěhovali se s rodinou (měli dvě děti a my jedno) k nám do Oxfordu a tam se protloukali všelijak, ale byli vždycky cílevědomí a naučili se včetně dětí dobře anglicky, což se jim pak v Praze hodilo. Olda prý hrál v Oxfordu basketbal se studentem Clintonem, říkal Vojta. Oba s Irenou byli sportovci až do vysokého věku. Když přijely tanky v srpnu 1968, ještě jsme všichni byli v Oxfordu a mnoho přátel, kteří byli v Anglii, se jezdilo radit s Vojtěchem, zda se mají vrátit. Všechny posílal domů s tím, že tenhle nesmysl nemůže dlouho trvat – to jsme se tedy mýlili a divím se, že nám to pak kamarádi odpustili. Všichni jsme se tedy vrátili (i když Zíkoví se ještě po cestě rozmysleli) a jak to dopadlo, je známé. Zíkoví si časem koupili domeček na Hanspaulce, Vojta tam bydlel od narození, a tak jsme spolu kamarádili dál a přežívali tu smutnou dobu, jak to šlo. V roce 1989 po revoluci se oba pánové teprve mohli pustit do toho, co uměli. Olda s Irenou hned tlumočili všem cizím novinářům a návštěvníkům, pak Olda zakládal pražskou burzu, na Hanspaulce se později stal předsedou hanspaulského sdružení, zatímco my jsme se odtamtud odstěhovali. Také oba s Irenou učili angličtinu, Irena působila ve Washingtonu na velvyslanectví. Ale tehdy začaly zdravotní problémy – Irena onemocněla a nemoc ji pronásledovala až do loňského roku, kdy zemřela. Olda ji věrně opatroval, sám ale byl nemocný také a brzy ji následoval. Vojtu přežil a já jsem ho občas navštěvovala, ale už to nebylo tak veselé jako kdysi v Oxfordu. Bude mi chybět jako všem, kdo ho měli rádi.

Zuzana Ceplová

Za Věrou Olivovou

*13. 11. 1926 - †7. 3. 2015

Věra Olivová vystudovala historii a geografii na Filozofické fakultě UK v Praze. Krátce pracovala v Politickém archivu kanceláře prezidenta republiky, kde získala přístup k soukromému archivu Edvarda Beneše, poté krátce působila jako odborná asistentka na Vysoké škole politických a hospodářských věd. Její profesní dráha je však spojena především s Filozofickou fakultou UK, kam přišla v roce 1953, a kde se zabývala převážně obdobím první republiky. V době normalizace měla zapovězenou pedagogickou činnost na FF UK a jejím pracovištěm se stala Katedra etnografie FF UK, kde se věnovala nepolitickým tématům, zejména pak dějinám sportu v kontextu jeho antické kulturní tradice. Po roce 1989 se vrátila na své mateřské pracoviště, nyní Ústav českých dějin. V devadesátých letech vydala řadu studií a učebnic.

Jako historička se dlouhodobě zabývala osobností a politickou rolí prezidenta Edvarda Beneše. Vybudovala Společnost Edvarda Beneše, která po roce 1990 navázala na činnost Ústavu Dr. Edvarda Beneše pro politické a sociální studium, který působil v Londýně v letech 1950 až 1964. Společnost pod jejím vedením rozvinula bohatou přednáškovou a ediční činnost a stala se členem Rady vědeckých společností AV ČR.

Celoživotní odborná i veřejná činnost paní profesorky Olivové byla v loňském roce oceněna medailí Za zásluhy I. stupně, kterou 28. října 2014 převzala na Pražském hradě z rukou prezidenta Miloše Zemana. Odešla výrazná osobnost, která svým dílem i činností ovlivňovala nejen své žáky, ale všechny, kteří ji znali a kteří z jejího díla čerpali poznání a vědomí příslušnosti k této zemi.

Eva Kalousková

Jaro na Hanspaulce

Vzpomínám, jak se najednou začalo na Hanspaulce vše zelenat, oteplilo se a maminka nám dala místo vytahaných bavlněných hnědých punčocháčů poprvé podkolenky. Také ty bílé, ve kterých jsem radostně litala po naší ulici. Na nedělní mši nám bílou křídou upravovala okopané sandálky. Tenkrát se ještě v neděli oblékalo sváteční oblečení, ale naše boty byly vždy jen jedny a stále okopanější. Potom už byly brzy Velikonoce. Ty byly pro nás spojeny s kostelem sv. Matěje. Vzpomínám na postní neděle, kdy jsme chodívali na mši a v kostelíku bylo vše fialové, pak zase růžové. Když byla květná neděle, světily se na oltáři kočky a hlavně u kostela se prodávaly krásné malé věnečky, zdobené dužinou z proutků a kočičkami. Moc se nám líbily. Pak jsme chodili s řehačkami a v parčíku jsme si řezali proutky z vrby a pletli pomlázky. Také nám kluci vyráběli píšťalky. Na koledu jsme chodily s bratrem i my holky. Nejdříve po sousedech, potom i k dalším lidem v okolí naší ulice. Tenkrát jsme si plnili košíčky většinou malovanými vajíčky a perníčky. Maminka pekla na Velikonoce bochánky a hlavně beránka. Toho jsme měli nejradši. Upekla vždy půlky beránka ve formách a mezi ně dávala velkou vrstvu úžasně dobrého kávového krému. Vše, co vařila nebo pekla, bylo dobré. Nikdy nic nešidila.

Na jaře se dalo hrát na ulici, kde byla stále spousta dětí, mnoho her. Začínali jsme nejdříve hrát kuličky. Sestra Vlasta vzpomíná, že jsme si udělali důlek i v našem bytě, v předsíni. Asi v parketách. Byla to má nejoblíbenější hra. Ta radost, když jsme vyhráli skleněnku, duhovku nebo dokonce cíněnku. Škoda, že dnešní děti už tuto hru tak často nehrají. Na ulici jsme si tenkrát moc vyhráli. Natáhli jsme provaz mezi ploty a hráli vybíjenou, křídou namalovali a pak skákali panáka, pořád soutěžili, kdo je lepší, hráli školku s míčkem i se švihadlem, na slepou bábu, na pikanou. Stále jsme se rozpočítávali na různé hry. Některé z nich už dnešní děti ani neznají. Nejradši jsem měla hru na sochy, král vysílá své vojsko, pan čáp ztratil čepičku a polívka se vaří. Ještě i s vnučaty jsem si některé hry hrála, např. Honzo, vstávej, škatule, škatule, hejbejte se, a hlavně na schovávanou. To je moc bavilo. Také jsme si my holky začaly hrát s panenkami. Nejradši jsme měly plaváčky Patnáctky (měřili 15 cm). Ale jak často nám je maminka musela znovu kupovat! Snadno se rozšlápli, utrhly se jim nožičky nebo ručičky a těžko se pak spravovaly. Měly jsme na ně kufříčky, kde jsme jim stlaly a také na ně neuměle šily nebo háčkovaly různé oblečky. Pořád jsme si ty kufříky nosily sebou a vzájemně si je předváděly. Ale hlavně jsme všichni po ulicích Hanspaulky lítali, lezli do cizích zahrad, dělali si bunkry. Nejradši jsme měli zahradu naši a také tu v Hermelínské ulici, kde bývala knihovna. V té půjčovala knihy s panem spisovatelem Ondřejem Sekorou naše maminka jako dobrovolník, dokud nezačala pracovat na poště. On ji pak ještě dlouho u nás navštěvoval. Jeho knihy jsme měli moc rádi. Vzpomínám hlavně na Ferdu Mravence a na Uprchlíka na ptačím stromě. Tu jsem měla nejradši. Později bylo v té krásné vile zase dětské zdravotní středisko. Zahrada u střediska nikomu nepatřila, keře i stromy byly přerostlé a krásně se tu hrálo na schovávanou, dělaly bunkry a podobně. A většinou nás nikdo nevyháněl jako z jiných zahrad.

Na jaře jsme také vynesli na zahradu loutkové divadlo. Nacvičili jsme s dětmi sousedů v domě nějaké hry, pak namalovali plakáty na ploty zahrad a pozvali tak k nám děti z ulice. Přinesli jsme z bytů všechny židle a začali jsme hrát. Někdy jsme si zase nacvičili nějaké scénky nebo dokonce divadlo a zase pozvali všechny děti. Holčička od Rolců jezdila na prázdniny na Jablonecko a přivážela nám odtud spousty odpadních skleněných korálků a knoflíků. Moc se nám líbily. Byly na nich různé kytičky, ozdoby, měly krásné barvy. Hodně často jsme si hrávali na prodávání. To nás hodně bavilo. Platilo se nejdřív lístky od šerfků, později jsme si malovali a vystříhovali peníze z papíru. Jednou nás

napadlo prodávat ty knoflíčky na ulici. Našili jsme je na papírky podle druhu a prodávali je za své papírové peníze u našeho domu. Ale pak nás napadlo je prodávat v ulici Na Pískách. Měli jsme velký úspěch, protože tenkrát v obchodech bylo moc málo zboží. Tyto krásné knoflíčky se asi jen vyvážely. Tak nám za ně lidé dávali pětníky a desetníky. Rádost nám pak zkazil nějaký pán, který nám řekl, že to je trestné, ať okamžitě přestane prodávat, nebo zavolá policii. Tak jsme si smutně stoleček s knoflíčky zase odnášeli.

Když jsme my, Žabkovic děti, měly hlad, běžely jsme na náměstíčko do mlékárny a tam si řekly o rohlík, housku nebo loupáček. To bývala tenkrát dobrota. To se s dnešním pečivem nedá porovnat. Maminka to pak vždy ke konci měsíce zaplatila. A náš Ota si ještě jako mladík myslel, že tam byly tak hodné prodavačky a dávaly nám vše zadarmo. Mléko se tenkrát nalávalo z velkých hliníkových konví naběračkami do bandasek. Dnes se to vidí leda v muzeu.

Velká sláva byly jarní slavnosti, spojené s kostelem sv. Matěje. Naše zahrada byla vždy plná růží a pivoňek, a tak jsme měly košíčky na oslavu Božího těla vždy plné jejich lupínků. Průvod byl dlouhý, bývalo už vedro a na naší fotografii z jedné z těch oslav je vidět, jak už u kostela skoro usínáme únavou.

Ještě vzpomínám na majové průvody. Maminka nás oblékala do lidových krojů, které jsme všichni tenkrát měli. Později jsme ale museli nosit pionýrské. Šlo se vždy už od školy a průvody bývaly velkolepé. Z tlampačů byla vždy hlášena nějaká hesla, třeba: My jsme z Dejvic, nás je nejvíc. A my to radostně opakovali, křičeli. Bavilo nás to. Mávali jsme mávátky, všude bylo plno barev. Ale pamatuji si také, že se jednou naše sestra Vlasta domů nevrátila a rodiče byli celí nešťastní a hledali ji po všech známých. A najednou telefonovali z Hostivic, že tam našli malou plačící holčičku a že se jmenuje Vlastička Žabková. Jaká náhoda, že došla zrovna tam, kde pracoval tatínek jako poštovní! Takže hned věděli, kam to mají oznámit. Tenkrát chodila teprve do 1. třídy.

Stanislava Búchová

Je dobré,

že veřejně prospěšné aktivity již nejsou motivovány snahou o kladné hodnocení v kádrových materiálech, případně spojeny s trochou studu, „aby to tak, probůh, nevypadalo“. A proto rádi v našem časopise píšeme o akcích a setkáních pořádaných školou, Sokolem, farníky, a nezapomínáme ani na spolkovou činnost (dříve občanská sdružení).

Občanské sdružení Pro Hanspaulku – (OSPH), nyní Spolek Pro Hanspaulku (SPH), který vznikl v roce 2001 oddělením od Občanského sdružení Hanspaulka, aby se věnoval hlavně obraně památkově chráněné usedlosti Hendlův dvůr proti necitlivému projektu společnosti Skanska a.s.. Podle posledních informací byl projekt zcela předělán, takže záměr uchránit historický ráz usedlosti byl úspěšný. Zachována zůstane i restaurace, která bude provozována v původní podobě. Spor probíhal více než 15 let a mezitím se zájem spolku zaměřil i na ochranu přírody, krajiny a památek v rámci celé Hanspaulky, Baby, Šáreckého údolí a nyní i Dejvic a Bubenče. SPH registruje stále větší zájem veřejnosti o to, aby tyto lokality zůstaly místy s bohatou zelení, mnoha parky, a územím, kde není možno beztestně ničit zeleň, bourat hodnotné stavby, stavět bez povolení či v rozporu s územním plánem.

Hanspaulka začíná být opět upravená a čistá, téměř tak, jak ji znají už jen staří pamětníci. Opravují se fasády, střechy, ploty, chodníky i parky. K Hanspaulce ale patří i nezastavěné plochy v jejím nejbližším okolí, které byly v průběhu let zarostlé náletovými keři, zanesené odpadky a odpadem ze zahrad. Spolek Pro Hanspaulku proto v průběhu 14 let inicioval a spolu se skauty a občany provedl úklid v těchto lokalitách:

- svahy úvozu Pařanka
- asfaltové plácky a jejich okolí na Babě, kde byla pak dle projektu OSPH, vybudována dnešní sportoviště
- každoroční úklid pole (dříve zahrádky) na Špitálce
- v letech 2002–2005 kompletně zrevitalizovalo tzv. Velkou louku včetně odvozu skládky u kapličky Sv. Václava a opravy kapličky
- již 15 let ve spolupráci s městskou částí zkrášluje a buduje Centrální park Hanspaulka – Kotlářka dle vlastního návrhu a studie
- okraj lesa pod ulicí Nad Šárkou (vedle tenisu)
- pravidelně uklízí a postupně revitalizuje stráž pod ulicí Na Pahoubce a svah mezi ulicemi Na Černé hoře a Horoměřickou ulicí

Ze společenských akcí, které SPH organizoval či dosud organizuje, připomeňme Den dětí na Babě (do roku 2007), hudební večery U Hendlů (do roku 2006), rockový klub Red Rock a dnes již tradiční Den Země na Hanspaulce. Ten letošní Den Země se sousedskou slavností byl uspořádán 18. dubna ve spolupráci se Sokolem Hanspaulka v parku Perníkářka. Dopoledne se jako vždy park uklízel. Trocha drobných větví a listů se shrábne vždycky, i přes pečlivou údržbu parku zajišťovanou Prahou 6. Odpoledne bylo možno si zahrát volejbal, nohejbal, ale hlavní program patřil rodinám s dětmi. Děti se mohly vydovářet na nafukovacích atrakcích, při body-paitingu, shlédnout dvě divadelní představení, vystoupení „Pana bubliny“, klaunů a kejkličů, ...

Všem, kteří i přes chladné počasí do parku během dne zašli, pomohli uklidit, popovídali si a pobavili se, se den líbil.

Tro

Spolek Hanspaulka, dříve občanské sdružení Hanspaulka, se zaměřuje na pořádání akcí, při kterých se mohou lidé z Hanspaulky sejit a společně se pobavit. Kromě dětského dne je to svatováclavské posvícení, spolupřordává Hanspaulský festival, v loňském roce bylo sdružení spoluorganizátorem velice úspěšného divadelního festivalu. Od roku 2008 organizoval Den dětí na Babě, ale v posledních letech se tato akce přesunula pod hanspaulský zámeček a především z finančních důvodů byla spojena s akcemi školy. Proto i v letošním roce bude koncem června na louce pod hanspaulským zámečkem

Neděle pod zámečkem

10.00 – 13.00 dětský den

14.00 – 16.00 akademie ZŠ Sušická

17.00 – 21.00 HaF neboli Hanspaulský festival

V neděli 21. června nás čeká po roce další hanspaulská neděle pro všechny sousedy a známé, jak ji známe už pár let.

V 10 hodin začíná dětské dopoledne a až do 13 hodin si užijete různé atrakce, hry, divadlo, soutěž a výtvarné dílny. Naším přáním je, aby se pobavily děti i jejich rodiče.

Na dětské dovádění volně naváže školní akademie, která začíná od 14 hodin. Jako první ale vystoupí taneční skupina Balónky a hudební skupina R- a dost, děti ze školy v Rooseweltaově ulici. Potom už bude podium patřit třídám základní školy Hanspaulka.

Neděli hřmotně zakončí HaF neboli Hanspaulský festival, již XV.ročník(!), na kterém od 17 hodin tradičně vystoupí kapely, jejich členové buď jsou, nebo někdy byli (eventuelně mohli být) žáky ZŠ Hanspaulka, dříve ZDŠ Sušická. Po dlouhé odmlce se např. na podiu objeví i věhlasná hanspaulská sestava Wooden Shoes s Jeňýčkem Fischerem a Václavem Koptou.

Stánky s občerstvením jsou u nás na kopci samozřejmostí.

Tak přijďte a ať nám přeje počasí.

Jan Fischer

Projekt Motýlí zahrádka na oslavu dne Země 2015

Letošní Den Země jsme oslavili školním projektem pozorováním vývoje motýlů v rámci školní výuky. 7. dubna dorazilo do naší školy 33 housenek babočky bodlákové *Vanessa cardui*, L. Tento poměrně nenáročný druh dodává firma Insect Lore z Británie, která se zabývá dodávkami souprav pro chov hmyzu v rámci školní výuky, nebrali jsme tedy nic z přírody. Dočetli jsme se, že housenky jsou obecně velmi citlivé na bakterie z lidských rukou a nesmí se na ně sahat. Takové pokusy podle slov jednoho našeho žáka dopadají neslavně.

Housenky jsme podle návodu umístili do nádob s krmivem pomocí sterilního štětečku. Již následující den byly dvojnásobné. Během jediného týdne se jejich velikost zhruba zdesetinásobila. Žáci si to ověřili tak, že je měřili pravítkem z vnějšku nádobek. Dále sledovali tvorbu vláken i bobečků, což jsou známky toho že, že housenky prosperují.

Osmý den se již růst housenek zpomalil a řada z nich se zavěsila na speciální papír na prodyšném víčku nádoby. Jejich černo-hnědo-zelená pokožka s chlupy se před očima měnila do hnědavě lesklého brnění se zlatými hroty. Během dalšího dne již dosáhly všechny kromě jedné stadia zavěšené kukly, dokonalá proměna začala. Jedna housenka nebyla v kuklení úspěšná a našli jsme ji na dně nádoby mrtvou, přeměněnou jen v oblasti hrudi. I to bylo zajímavé, sedmáci se s ní náležitě rozloučili.

Kukle babočky bodlákové trvá v závislosti na počasí a zejména na teplotě 7 – 15 dnů, než se z ní vylíhne dospělec – motýl. Podle návodu byly papírky se zavěšenými kuklami přeneseny do síťového domečku. Při přenosu se nesmí na kuklu sahat, papírky jsme s pomocí špendlíku a lepicí pásky umísťovali na špejle a ty upevnili v domečku. Přestože kukly vypadají, jako by byly nehybné a spící, není tomu tak. Uvnitř probíhá přestavba celého těla. Při vyrušení, třeba závanem větru, se kukla snaží zastrašit případného konzumenta tak, že se maličko ohýbá a tím se poněkud škube a aktivně se houpe.

Babočky se začaly líhnout po týdnu od zakuklení, všechny kukly svůj vývin dokončily. Nastala doba krmení šťavnatým ovocem, podle pokynů dodavatele. Slavnostní vypouštění jsme již nechtěli oddalovat, venku vše kvetlo

a doporučená doba chovu dospělců je týden. Vyšlo nám na pátek 24. 4. Ráno bylo chladno, tak jsme načasovali otevření domečku až krátce před poledne. Děti z celé školy, které v tu dobu mohly, přišly na svah za tělocvičnou. Možná i více než 500 žáků se ztišilo k přání Zemi. To jsme společně odrecitovali a zážitek vyvrcholil otevřením domečku. Motýli odlétli do okolních zahrad. Popřáli jsme jim sladkou pas-tvu na jarních květech.

Babočka bodláková je druh, který je u nás i ve většině Evropy běžný, nenaruší nijak zdejší ekosystém. Je jasné, že některé zahynou, stanou se potravou jiných živočichů, nebo se jim stane něco jiného. Život dospělých motýlů je krátký, končí v řádu týdnů, nicméně každá oplodněná samička snáší zhruba 500 vajíček a tak motýlí příběh pokračuje. K páření došlo již den po vylíhnutí, takže je šance, že se ještě letos setkáme s potomky našich baboček. Pokud máte obavu, že se jim v okolí školy nemusí líbit, vězte, že jsou to zdatní letci a za vhodnou potravou umí doletět mnoho kilometrů

Během jednoho roku by měly babočky stihnout dva a více životních cyklů. Poslední generace se koncem léta přesouvá k přezimování ke Středozevnímu moři. Na jaře první generace zase vyráží zpět na sever.

V průběhu pokusu jsme s různými třídami pozorovali vývoj babočky od vajíčka k motýlovi, zapisovali jsme jednotlivé fáze a diskutovali o všem, co děti zajímalo. Na internetu jsme našli řadu amatérských i profesionálních videí o motýlech. Babočky a další rody motýlů inspirovaly fantastická křídla žákovských výtvarných prací. A tak letošní jaro začalo i v naší Zelené učebně.

Alena Vlachová

Zdroje: materiály společnosti Insect Lore, motyli.net, priroda.cz

Hanspaulští sokolové na Aljašce a Havaji

(2.část)

Naše další cesty pokračovaly do města Fairbanks, které se stalo naší základnou při cestě na sever po známé Dalton Highway. Okraje silnice nejsou zpevněné, cesta je plná štěrku. Byla vybudována jako přístupová cesta pro výstavbu severního úseku Transaljašského ropovodu. Je dlouhá celkem 414 mil a vede k břehu Severního ledového oceánu do Prudhoe Bay, kde se těží ropa, kterou Transaljašský ropovodu (délka 800 mil – 1280 km) dopravuje na jih až do přístavu Valdez. Cestování po této cestě je poměrně nepříjemné vzhledem k hustému provozu kamionů. Přitom krajina podél silnice je nádherná. Střídají se pásy severských lesů, vysoká pohoří, průzračné řeky a nádherné vyhlídky nekonečným prostorem aljašské přírody.

Nás ale doprovázel vytrvalý déšť, který silnici proměnil v jedno vlhké bahnitě koupaliště. Během chvilky se naše auta pokryla souvislou vrstvou bahnitého nátěru, pod kterým nejenže nebyla vidět barva auta, ale ani brzdová světla. Původně byla cesta naplánovaná až k polárnímu kruhu, ale většina posádek se otočila po dosažení řeky Yukon. Jen jedna posádka (řidičem byl náš starosta Roberto Mattielo) na severní polární kruh dorazila.

Další den čekala všechny pořádná očista, auta putovala do myčky a my do horkých pramenů v Chena Hot Springs. Příjemné středisko ukryté v lesích na konci NORMÁLNÍ asfaltové silnice nás přivítalo krásným venkovním bazénem obloženým balvany a vodou horkou 690C. To byla lahůdka.... A ta cesta zpět! Silnice s příkopy doslova obloženými desítkami hřibů, křemenáčů, kozáků a nevím jakými nádhernými houbami ještě. Srdce českého houbaře plesalo. Zkrátka houby byly všude, kam jsme přijeli. Skoro každý den byla k večeři, někdy i k snídani, smaženice! Pravda, místní obyvatelé asi kroutili hlavami, v Americe se houby nejedí, ale nám to nevadilo. Houby se nám nepřevedly, ani po třech týdnech.

Další cesta byla naplánovaná až ke kanadské hranici. Na tři dny byl naším domovem kemp v bývalém zlatokopečkém městečku Chicken – dnes zde žije asi devět stálých obyvatel. Je zde opuštěný říční bagr, obchod a benzínová pumpa a také mini-letišť. Vše, na co zde narazíte, má něco společného s kuřetem. Dokonce i toalety nemají nápisy dámy či pánové, ale HENS (slepice) a ROOSTERS (kohouti). Vše, co si zde koupíte, má tvar, nebo alespoň obrázek kuřete.

K tomuto městečku se váže zajímavá legenda: shromáždění zlatokopů na konci 19. století chtělo nazvat původní stanové městečko PTARMIGAN (bělokur), protože tento kuřeti podobný pták byl v oblasti hojný. Problém byl v tom, že nikdo přesně nevěděl, jak se to píše. Tak se od té doby městečko jmenuje Chicken (kuře). Z Chicken jsme vyrazili do zlatokopečkého ráje Dawson City, již na území Kanady, ležícího na soutoku řek Youkon a Klondike, kde na Bonanza Creek vypukla v roce 1896 zlatá horečka. Dnes je Dawson City rušným turistickým střediskem s mnoha domy, divadlem a poštou zachovanými v původním stylu. Navštívili jsme i hrob Jana Eskymo Welzla – rodáka ze Zábřehu na Moravě, známého dobrodruha, polárníka, muže mnoha profesí, který zde prožil posledních 20 let svého života. Nnechyběla ani prohlídka repliky srubu Jacka Londona.

Kousek dál na Bonanza Creek stojí obrovský dřevěný, parou poháněný plovoucí bagr Dredge No. 4. Toto obrovské rypadlo před sebou těžilo zlatonosný písek, uvnitř ho promývalo vodou na rohožích, v nichž se zlato zachytávalo a za sebou vysypávalo hlušinu. Dodnes jsou zde patrné stopy po rozsáhlé těžbě.

Pak nás čekala poslední část cest do pohoří Wrangell, kde jsme na jedné túře promokli doslova na kost – během chvilky se přihnaly mraky ze dvou stran, vítr a prudký déšť, takže pláštěnky byly skoro na nic a k autům se vrátilo dvanáct nefalšovaných vodníků, kteří si usilovně ždímalí oblečení... Ospalé městečko Chitina, kde jsme pozorovali rybáře, jak loví a zpracovávají lososy. Při obědě v jediném, ale stylovém podniku ve městě, nás překvapil kůň běžající po parkovišti. Po nasazení brýlí, jsme poznali, že nejde o koně, ale mladého losího pubertálního mladíka, který asi utekl mámě a vydal se do světa.

Navštívili jsme i známý přístavu Valdez – tady svítilo sluníčko, aby to nevypadalo, že nám celá Aljaška propršela. V kempu Cathedrall Creek se nás ujala německá majitelka a jakmile nás trochu prokoukla, donesla nám dvě kytary a různé bicí nástroje, a my jsme hráli a zpívali jak o život. V dalším kempu, Komárově, bez sítky na hlavě nešlo vylézt ze stanu. Slétli se sem komáři ze širokého okolí a snažili se nás rozladit. Nepovedlo se jim to. O humorné scénky nebyla nouze. Zkuste večerť se sítkou přes obličej, nebo se vysmrkat! Jak není člověk na sítku zvyklý, za chvíli na ni zapomene... Pochopitelně účinné repelenty měl ve výbavě každý, ale těm bodavým potvorám bylo jedno, jestli jste se namazali, nebo ne.

Pak již nadešly poslední dny našeho pobytu na Aljašce, čekal nás přesun do posledního kempu a odtud na letiště. Následoval let do Honolulu s mezipřistáním v Seatlu. Opouštěli jsme Aljašku plni dojmů – obrovské prostory, kdy jedete třeba tři hodiny, krajina je stále stejná, ale za každou zatáčkou se nestačíte divit, jakou nádheru dokáže příroda vykouzlit. I když místní obyvatelé říkali, že tak studené léto minimálně dvanáct let nepamatují, rozhodně na nás Aljaška nepůsobila studeným dojmem. Léta i sluníčka bylo dost.

Na havajském ostrově Olahu nás tropický déšť přivítal již cestou z letiště

a navíc, světe div se, v osm hodin večer byla tma! Po počátečních zmatcích v kempu nás již nic nemohlo překvapit. Nádherné pláže na severu ostrova, jemný písek, teplý průzračný oceán, návštěva ananasové a kávovníkové farmy. Rychle jsme odložili již nepotřebné repelenty a vybalili opalovací krémy, kotníkové pohorky jsme vyměnili za sandály. Nechyběl výstup na Diamond Head – sopečný kráter na okraji Waikiki, ani koupání na slavné pláži Waikiki. Zcela upřímně – je zde moc lidí, rámus, ruch, auta, mrakodrapy, a ty krásné plážičky na severu ostrova, i když také zde je spousta lidí, se nám líbily víc.

I zde byla nádherná příroda, třebaže zcela jiná. Půda měla rezavo-červenou barvu, nádherné palmy, uprostřed ostrova divoké pohoří. Škoda, že nám na Havaj nezbylo více času...

Poslední den před odletem část naší výpravy navštívila Pearl Harbor, prohlédli jsme si potopenou bitevní loď USS Arizona, nad kterou je vybudovaný památník. Muzeum a památník USS Arizona ročně navštíví přes milion lidí. Ještě před začátkem prohlídky je návštěvníkům promítnut 20minutový film o útoku na Pearl Harbor. Poté jsou všichni přepraveni čluny přímo k plovoucímu památníku. Při útoku Japonců 7. prosince 1941 jen na této lodi zahynulo 1100 námořníků. Na jedné stěně památníku jsou abecedně seřazena všechna jména padlých. Našli jsme zde také jména – Dvorak, Cihlar, Kovar – i zde nacházíme smutnou českou stopu.

Pak již máme sraz na letišti, kde odevzdáme půjčená auta a dělíme se na dvě skupiny. Ta „naše“ skupina letěla do San Franciska dřív. Osmihodinové čekání na letišti jsme si zkrátili návštěvou přístavu, odkud jsme viděli věznici Alcatraz, most Golden Gate i Pier 39 s pózujícími lachtany, kteří se těší velké oblibě návštěvníků. Letadlo nám letělo v 15 hodin místního času. Následoval nekonečný let do Frankfurtu nad Mohanem a odtud to bylo domů coby kamenem dohodil. Díky časovému posunu jsme doma byli také v 15 hodin, jen den byl jiný.

Více než tři týdny utekly tak rychle, jak uteče bezvadná dovolená se skvělou partou lidí, plná báječných zážitků, korunovaná stovkami fotografií, které si každý z nás přivezl. Fotografie se musí probrat a roztřídit, abychom se mohli o vše podělit s našimi přáteli, kamarády a pochopitelně i s našimi rodinami.

Výhodou těchto sokolských cest je to, že se nikdy neloučíme navždy, protože se s většinou našich spolucestovatelů brzy setkáme. Letos již v červnu na významné akci Sokolské Brno nebo na Světové gymnestrádě 2015, kterou od 11. do 18. července hostí hlavní město Finska Helsinky. Sokolky z Hanspaulky zde chybět nebudou a o zážitky se rády podělíme v některém z dalších čísel Hanspaulky.

Věra Mikulková

Přírodní zahrádka v létě

Už jsme si vysvětlili, že na přírodní zahrádce se příliš nepředřete, a pro letní měsíce to platí zvlášť. Tohle krásné období odměňuje každého zahrádkáře za jeho úsilí: oproti jaru nebo podzimu nemá takový shon, nemusí chystat novou vegetační sezónu ani ji ukončovat a udržovacích prací jako pletí a sekání trávy je v létě už méně než v rozpuku jara. A tak můžete na zahrádce daleko víc prostě jen pobývat, kochat se, zvat si přátele, grilovat...

ČERVEN

- Napajedlo pro ptáky. Pokud nemáte, umístěte mělkou misku s vodou na nějaké vyvýšené místo, kam nemají přístup kočky.
- Odstraňujeme odkvetlé květy (pokud nemají dekorativní plody, jako třeba měsícnice – penízek, nebo pokud nechceme získat vlastní semínka), vyšší květiny, které mají sklon se kácet, vyvazujeme k oporám, růže přihnojujeme kompostem, kravským nebo koňským hnojem v granulích, nebo takzvanými jíchami. Ty získáme z nějakých bujně rostoucích rostlin (kopřivy, kostival, bršlice), které necháme vykvasit v kbelíku s vodou. Asi po třech týdnech získáme skvělý hnojivý roztok, bohužel nelibě páchnoucí.
- Ovocné stromy, které nasazují v létě pupeny na příští rok, přihnojíme také.
- Aromatické bylinky sklízíme, když začínají kvést, a vybereme si k tomu ráno slunného dne, kdy v sobě mají nejvíc silic. Sušíme je ve svazáčcích zavěšených na vzdušném místě.
- Trávník sekáme co nejméně často pak vůbec nemusíme zalévat.
- Na jabloních a hrušních můžeme udělat probírku plůdků, když jsou velké asi 2 cm tak, aby byly od sebe vzdáleny na 10 cm. Pak získáme velké, pěkně vyvinuté plody. vylamujeme nebo odřezáváme vlky.
- Mulčujeme holou půdu na záhoncích, hlavně posečenou travou, ušetříme si tím hodně zálivky. Trávu nejprve necháme proschnout, aby ve větší vrstvě na záhonku nehnla. Ze zelenin ocení mulčování obzvlášť salát, hrách, řepa a košťaloviny.
- Jahody můžeme podložit chvojím (to svou vůní zčásti odpudí plže).
- Některé zeleniny – košťaloviny, rajčata, brambory, pórek přihrneme zeminou, budou se lépe vyvíjet.

- Vyséváme: hrách, letní salát (jarní odrůdy by vyběhly do květu), karotku, ředkev, červenou řepu, kedlubny, brokolici, čekanku, kopr.
- Sklízíme: jahody, třešně, rybíz, angrešt, rané košťáloviny, saláty, hrášek, ředkvičky, kedlubny, naťovou cibuli, lebedu a další listy na salát. Květy černého bezu smažíme v těstíčku jako tzv. kosmatici.

ČERVENEC

- Ochrana rostlin: co dělat, když se na rostlinách objeví padlí, houbová choroba tvořící bílé povlaky? Napadené části rostlin zlikvidujte a zkuste postřík odvarem z česneku (75 g nadrobno nasekaného česneku svařit s vodou a naředit na 10 litrů), nebo přípravky na bázi rostlinných olejů (třeba Bioton-
- řez opadavých živých plotů dejte pozor na ptačí hnízda! Hned po sklizni prořežeme třešně, rybíz, angrešt, meruňky, broskvoně.
- Jahodníky po sklizni přihnojíme, odstraníme staré listy a nežádoucí odnože.
- Vyséváme letní salát, pekingské zelí, hrášek, štěrbák, kedlubny, ředkvičky, ředkve.
- Sklízíme cibuli (necháme ji doschnout vytaženou na záhoně), česnek (když nat zežloutne), papriky, cukety, rajčata, mrkev, nejružnější listy do salátů, nezapomínáme pro zpestření přidat jedlé květy – třeba měsíčku, brutnáku, lichořeřišnice, devivky, tykve.
- Osvěžíme se nápojem z listů máty, meduňky nebo kopřivy namočenými do vody. Stačí vychladit, případně přidat kousek citronu (nejlépe bio).

SRPEN

- Rozsazujeme a řízkujeme bylinky – levanduli, oregano, yzop, smil, saturejku, šalvěj, mátu, pelyněk, meduňku a další bylinky.
- Vysadíme cibuloviny, hlavně ty časné kvetoucí, jako jsou sněženky a bledule.
- Sestříháme stálezelené živé ploty (buxus, jehličnany), protože už nebudou příliš měnit tvar.
- Sběr semen. Snadno je u aksamitníků, černuch, orlíčků, vlčích bobů, měsíčku nebo měsíčnice. Rostliny se zralými semeny usušíme celé ve svazečcích, pak z nich semena vytřeseeme. Vlastní osivo rajčat střední část dužiny se semeny necháme asi 3 dny vykvasit s trochou vody, pak je zbavíme dužiny v cedníku pod tekoucí vodou. Čistá semínka usušíme na ubrouscích nebo filtračním papíře.
- U maliníku odřežeme odplozené dvouleté pruty.
- Jahodník vysazujeme na nové záhony (doporučuje se výsadby obnovovat každé 3 roky).
- Sklízíme fazolky, hrášek, mrkev, petržel, naťový celer, rajčata, na uprázdňené záhonky vyséváme ředkvičky, salát, špenát – jen pozor, abychom neopakovali jednu plošinu na stejném místě. Můžeme už vysít, které nám vydrží na záhoncích do zimy (zimní salát, polníček, špenát, štěrbák, roketa). Zaštipujeme vrcholky růžičkové kapusty a rajčat:
- Sklízíme letní jablka, aronii, bezinky, padaná jablka sušíme na křížaly, nebo strouháme a zavařujeme bez cukru na moučníky.

Pitná voda

1. Jak se k nám, do našich domovů pitná voda dostává, z jakého zdroje máme na Hanspaulce vodu? Praha je zásobována ze dvou zdrojů. Z úpravy vody Želivka (ze 75 %) a z úpravy vody Kárané (zbylých 25 procent). Pitná voda z Káraného má charakter podzemní vody, je tvrdší a chuťově více výrazná. Zdroj vody ze Želivky je povrchový. Konkrétně oblast Dejvic je zásobována směsí vody z obou úpraven. Do Prahy voda proudí z úpraven přivaděči do vodojemů, kterých je v Praze 68 s celkovou kapacitou 746 404 m³. Pak díky 58 čerpacím stanicím přímo k odběratelům. Pozn.: Jako záložní zdroj slouží Podolská vodárna, a to v případě mimořádných událostí či rozsáhlých plánovaných oprav. V běžném režimu Podolská vodárna do sítě vodu nedodává od roku 2002.

2. Jaká je spotřeba vody v litrech na obyvatele a den, kolik vody spotřebujeme ve špičce a kdy to je?

Na čtyřčlennou rodinu připadá v průměru spotřeba 440 litrů pitné vody na den. Špička je ráno a v podvečerních hodinách. Rozvrstvení spotřeby vody je individuální, každý má jiné potřeby a návyky.

3. Co dělat, když chceme zavést vodu na zahradu (zalévání, bazén)?

Kontakty pro zřízení vodovodní a kanalizační přípojky – Levý břeh Vltavy (Praha 1, 5, 6, 7)
Vodovodní přípojka: tel.: 221 501 120, e-mail: petra.heizmanova@pvk.cz
Kanalizační přípojka: tel.: 221 501 121; 170, e-mail: jiri.hanzal@pvk.cz

4. Co dělat když voda neteče, nebo teče, kde nemá – při poruše vodovodního potrubí před a za vodoměrem?

Informace o haváriích získáte buď na zákaznické lince 800 111 112 nebo na webové stránce www.pvk.cz. V sekci havárie se zobrazují v režimu on-line všechny aktuální havárie, včetně vlivu na zásobování pitnou a informace o náhradním zásobování. Havárii můžete nahlásit přes zákaznickou linku 800 111 112 nebo přes formulář na webových stránkách PVK – zde je link: <http://www.pvk.cz/aktuality/havarie-vody/> Všem doporučujeme si zřídit službu SMS Info – to jsou zdarma zasílané informace na zvolené mobilní číslo. Klienti budou zdarma dostávat aktuální informace z jimi zvolené lokality. Zákazníci si službu mohou objednat přes webové stránky [pvk.cz](http://www.pvk.cz), zákaznickou linku 800 111 112 či v Zákaznickém centru PVK – Dykova 3, Praha 10.

Jaké informace služba SMS-INFO nabízí:

- významné plánované odstávky vody
- velké havárie vodovodního a kanalizačního potrubí ve Vašem okolí, které by Vás mohly na delší dobu omezit v odběru pitné vody nebo v odkanalizování
- výjimečné provozní události s možným dopadem na zdraví a bezpečnost obyvatel (povodně, intoxikace pitné vody ve veřejném vodovodu apod.)
- aktuální ceny vodného a stočného, provozní dobu zákaznických center a Call center, změny adres nebo telefonních čísel.

Na otázky Jiřího Frynty odpovídal Tomáš Mrázek z Pražských vodovodů a kanalizací.

LIST VŠECH OBYVATEL HANSPAULKY A BABY
ČTENÍ O DNEŠKU I O DOBÁCH MINULÝCH

HANSPAULKA

VYDÁVÁ:

Vydává tělocvičná jednota Sokol
a Základní škola Hanspaulka

Redakce: Mgr. Ludmila Čumplová

Redakční rada: Stanislava Búchová,

PhDr. Wanda Dobrovská, Hana Fischerová,

Mgr. Eva Hauserová, PhDr. Oldřich Knitl, Mgr. Marie Kuldová,

Libuše Novotná, Ing. Marie Pojerová (ředitelka ZŠ),

PhDr. Jindřich Schwippel, Ing. Ladislav Trojan,

Za věcný obsah článků odpovídají autoři

Redakce: e-mail: knihovna.zsh@seznam.cz

Grafická úprava: Markéta Jodasová

Tisk: Kopírování Havránek, Jungmannova 3, Praha 1

Tělocvičná jednota Sokol Praha-Hanspaulka,

Na Hanspaulce 2, 160 00 Praha 6.

Tel.: 233 333 820.

Číslo účtu TJ Sokol: 162860329/0800,

variabilní symbol 05010

E-mail: info@sokol-hanspaulka.cz

Internet: <http://www.sokol-hanspaulka.cz/>

Základní škola Hanspaulka,

Sušická 29/1000, 160 00, Praha 6

Tel.: 224 310 365,

E-mail: zshanspaulka@zshanspaulka.cz ,

Internet: <http://www.zshanspaulka.cz>

DĚKUJEME PŘÁTELŮM, kteří dobrovolnými příspěvky
podporují vydávání časopisu.

Děkujeme spolupracovníkům, kteří bez nároku
na honorář píší články,
obstarávají grafickou úpravu, korektury a distribuci.

Uzávěrka tohoto čísla 24. 5. 2015.

Uzávěrka příštího čísla 25. 8. 2015

Časopis je vydáván s finanční podporou
Městské části Praha 6.

Časopis Hanspaulka na internetu:

<http://www.sokol-hanspaulka.cz/html/casopis.php>

HANSPAULKA
ZÁKLADNÍ ŠKOLA
KOHOUTEK

Kvíz

ZNÁTE NÁŠ SOKOL?

- Co je to KRYŠPÁN?
- Kdy jsou v Sokole ŠIBŘINKY?
- Kolik má Sokol Hanspaulka členů?
- Kolik je v Sokole Hanspaulka oddílů a o jaké cvičení je největší zájem?
- Který oddíl má k dispozici nejvíce hodin?
- Kdy můžete chodit cvičit, i když nejste členkou Sokola?

Pro toho, kdo zašle správné odpovědi na adresu knihovna.

zsh@seznam.cz jako první, máme připravenou knihu na prázdniny.

PŘI PŘEDLOŽENÍ
KUPŮNU
**20% SLEVA
NA VŠE**

NAJDETE NÁS:
U děvického rybníčku 22
160 00 Praha 6
200 m od TRAM Bořislavka
250 m od METRO Bořislavka
30 m od zast. BÚS Staroděvická

KONTAKT:
e-mail: modnisecondhand@seznam.cz
mobil: 774 929 500

PROVOZNÍ DOBA:
po-čt. 11.00-18.00
pá 9.30-16.00
otevíráme také každou
sobotu v měsíci
sr 9.30-13.00

NOVĚ OTEVŘENO

Módní Second Hand

Prodej značkového oblečení všech velikostí 32-58
Denně nové zboží

■ JÓGA

pro začátečníky i pokročilé, pondělí a čtvrtek 8.00 – 9.30,

ZŠ Hanspaulka – gymnastický sál

Příhlášky a informace: Mgr. Alena Andrysová,

tel.: 733 392 558, email: alena.andrysova@volny.cz,

■ KURZY KRESBY A MALBY

víkendové i docházkové kurzy pro děti i pro dospělé, pro úplné
začátečníky i pokročilé Mgr: Alena Andrysová, www.umim-kreslit.cz

■ ZAKÁZKOVÁ VÝROBA NÁBYTKU

vestavěné skříně, skříně na míru, kuchyně, knihovny,

TV sestavy. Dýhy, lamino, masiv. Lukáš Urban

Na Kodymce 29/1056, Praha 6, tel.: 608 875 718

Ulice Na Kuthence a Krocínovská

Foto přibližně z roku 1930

Foto z roku 2015